Dubbii Iimaana Diigu-Kutaa 11.4

Description

Akkaataa Duâ€™aan booda Kaafama Mormuun Iimaana itti diigu-kutaa 2
(C)-Duâ€™aan booda kaafama mormuun keeyyattoota Qurâ€™aanaa ifaan ifatti kaafama mirkaneessan kijibsiisudha. Akkasumas, mormuun kuni odeefannoo sirrii kaafamun akka argamu dubbatan deebisuu, wanta waamichi Ergamtoota irratti wali galee fi kitaabban ittiin buâ€™an kijibsiisudha. Namoonni keeyyattoota Rabbii subhaanahu kijibsiisan adabbii cimaaf akka saaxilaman Qurâ€™aana keessatti ni arganna:

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِـَٔايَٰتِنَا سَوۡفَ نُصۡلِيهِمۡ نَارٗا كُلَّمَا نَضِجَتۡ جُلُودُهُم
بَدَّلۡنَٰهُمۡ جُلُودًا غَيۡرَهَا لِيَذُوقُواْ ٱلۡعَذَابَۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَزِيزًا
حَكِيمٗا ﴿٥٦﴾

â€œ**Dhugumatti, warroonni keeyyattoota Keenyatti kafaran, gara fuunduraatti ibidda isaan seensifna. Dhawaatuma gogaan isaanii gubatuun, akka adabbii dhandhamaniif gogaa biraa isaaniif jijjirra. Dhugumatti, Rabbiin Injifataa, Ogeessa taâ€™eera.â€•** Suuratu An-Nisaa 4:56

وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَكَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا فَأُوْلَٰٓئِكَ لَهُمۡ عَذَابٞ
مُّهِينٞ ﴿٥٧﴾

â€œWarroonni kafaranii fi keeyyattoota Keenya kijibsiisan, isaan san adabbii salphisaatu isaaniif jira.â€• Suuratu Al-Hajj 22:57

Namoonni Tokkichummaa Rabbii waakkatan, Ergamaa Isaa kijibsiisanii fi keeyyattota Qurâ€™aana akka sobaatti ilaalan, isaan san adabbii Jahannam keessatti isaan salphisuu fi xiqqeessutu isaaniif jira.[1]

Ibn Abi Al-Izza Hanafiyy ni jedha: Jireenya Aakhiratti amanuun wanta Qurâ€™aanaa fi sunnaan, sammuu fi uumamni qulqulluun agarsiisan irraayyi. Rabbiin Kitaaba Isaa injifataa keessatti waaâ€™ee Aakhirah ni beeksise, ragaalee irratti gadi dhaabe, suurah Qurâ€™aanaa baayâ€™ee keessatti nama mormu irratti deebii ni deebise.â€• (Sharih Al-Aqiidatu Ax-Xahaawiyyah-2/589)

Hadiisa Abu Hureeyran gabaase keessatti, Nabiyyiin sallallahu aleyh wassallam ni jedhan: Rabbiin ni jedha: Ilmi Aadam Na arrabsee jira, Na arrabsuun isaaf hin malu. Na kijibsiisee jira, [Na kijibsiisuun] isaaf hin malu. Arrabsoon isaa Ani ilma akka qabu dubbachuu isaati. Kijibsiisuun isaa immoo akkuma jalqaba na uume deebisee na hin uumu jechuu isaati.â€• Sahiih Al-Bukhaari 3193

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa argamuu Qiyaamaa irratti Gooftaa isaatiin akka kakatu Ergamaa Isaa bakka sadiitti ajajee jira:

1ffaa:

۞ وَيَسْتَنۢبِـُٔونَكَ أَحَقٌّ هُوَ ۖ قُلْ إِى وَرَبِّىٓ إِنَّهُۥ لَحَقٌّ ۖ وَمَآ أَنتُم
بِمُعْجِزِينَ ﴿٥٣﴾

â€œâ€˜**Sila inni (Guyyaan Qiyaamaa) dhugaadhaa?â€™ [jechuun] si gaafatu, jedhi, â€œEeyyeen, Gooftaa kiyyaan kakadhe! Dhugumatti, inni dhugaadha. Isinis miliquu hin dandeessan**.â€• Suuratu Yuunus 10:53

2ffaa:

﴿وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَا تَأْتِينَا ٱلسَّاعَةُ ۖ قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّى لَتَأْتِيَنَّكُمْ
عَٰلِمِ ٱلْغَيْبِ ۖ﴾

Warri kafaran, â€œQiyaamaan nutti hin dhuftuâ€• jedhan. â€œAkka isin jettanii miti. Rabbii kiyya Beekaa waan hin mulâ€™annee taâ€™een kakadhe, dhugumatti isinitti ni dhufti.â€• Suuratu Saba 34:3

3ffaa:

زَعَمَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ أَن لَّن يُبْعَثُوا۟ ۚ قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّى لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ ۚ وَذَٰلِكَ
عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧﴾

â€œ**Isaan kafaran [erga duunee booda] hin kaafamnu jechuun odeessan. Jedhi, â€œEeyyen! Gooftaa kiyyaan kakadhe! Dhugumatti isin ni kaafamtu; ergasii wanti dalagdan hundi isinitti himama. Sunis Rabbiin irratti laafadha.â€•** (Suuratu at-Taghaabun 64:7)

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa iddoolee baayâ€™eetti Guyyaan kuni argamu kakatee jira. Kan akka jecha Isaa:

ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۚ لَيَجۡمَعَنَّكُمۡ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِ لَا رَيۡبَ فِيهِۗ وَمَنۡ
أَصۡدَقُ مِنَ ٱللَّهِ حَدِيثٗا ٨٧

â€œRabbiin haqaan Gabbaramaan Isa malee hin jiru. Dhugumatti, gara Guyyaa Qiyaamaatti walitti isin qaba, shakkiin isa keessa hin jiru. Rabbiin caalaa eenyutu dubbiin dhugaadhaa?â€• (Suuratu An-Nisaa 4:87)

Kana jechuun ibaadan hundi Rabbiif malee hin taâ€™u. Guyyaa Qiyaamaa kan shakkiin keessa hin jirre qorannoo fi jazaaf walitti isin qaba. Wanta beeksiise keessatti Rabbiin caalaa dhugaa kan dubbatu hin jiru. Dhugummaa odeefannoo Ani isinitti beeksisuu beekaa. Jazaaf, qorannoof, mindaa fi adabbiif yaqiinan Guyyaa Qiyaamaa walitti isin qaba. Kuni sirrii taâ€™uu isaa hin shakkinaa. Haqiiqaa isaa hin maminaa. Dhugumatti, dubbiin Kiyya dhugaa sobni keessa hin jirreedha, waadaan Kiyya haqa diiggan keessa hin jirreedha. **â€œRabbiin caalaa eenyutu dubbiin dhugaadhaa**?â€• Kana jechuun dubbataa kamtu Rabbiin caalaa dubbii keessatti dhugaa taâ€™aa? Kunis, namni kijibu kijiba isaatiin faayda argachuuf ykn miidhaa ofirraa deebisuuf qofa kijiba. Rabbiin oltaâ€™aan faaydaa fi miidhaa kan uumudha. Kanaafu, Isa irraa kijibni argamuun gonkumaa hin taâ€™u. Sababni isaas, faayda argachuu fi miidhaa ofirraa deebisuun kanatti hin kakaasu. Kuni kan Isaa gadi jiruuf taâ€™a.[2] Kanaafu, wanti kijibuutti Isa kakaasu waan hin jirreef hunda caalaa dhugaa dubbataa jechuudha. Odeefannoon Inni beeksisu odeefanno hunda caalaa dhugaa taâ€™eedha.

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aala namoota Qiyaamaa kijibsiisan balaalefate jira:

﴿قَدْ خَسِرَ ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِلِقَآءِ ٱللَّهِ وَمَا كَانُواْ مُهْتَدِينَ﴾

â€œDhugumatti, warroonni qunnamti Rabbii kijibsiisan kasaarani jiru. Kan qajeelfamanis hin turre.â€• Suuratu Yuunus 10:45

Adabbii fi jallinna fagoo keessa akka jiran ni beeksiise:

﴿بَلِ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱلْـَٔاخِرَةِ فِى ٱلْعَذَابِ وَٱلضَّلَٰلِ ٱلْبَعِيدِ﴾

â€œAkkasi miti, warroonni Aakhiratti hin amanne, adabbi (azaabaa) fi jallinna fagoo keessa jiru.â€• Suuratu Saba 34:8

(D)-Duâ€™aan booda kaafamu Muslimoonni irratti wali galanii jiru. Beektonni ummata kanaa namni kaafama mormu akka kafaruu irratti wali galani jiru. Waligaltee (Ijmaaâ€™a) kana beektota baayâ€™etu dubbata. Isaan keessaa muraasa isaanii haala armaan gadiitiin ni dhiyeessina:

Ibn Hazm ni jedha: â€œNamni ruuhin gara qaama biraatti dabarti jedhee odeesse, kuni dubbii warra At-Tanaasuka ti, suni warra Islaamaa hunda biratti kufriidha.â€• (Al-Muhallaa 1/31)

Ammas ni jedha: Kaafamni haqa akka taâ€™e fi yeroon jireenyi addunyaa isaanii addaan citutti namoonni hundi akka kaafaman irratti wali galanii jiruâ€¦.â€• (Maraatibul Ijmaaâ€™i- fuula 175)

Kitaaba sadaffaa keessatti ni jedha: â€œKaafamuun dhugaadha, qorannoonis haqaâ€¦ Rabbiin oltaâ€™aan Guyyaa Qiyaamaa ruuhi fi qaama walitti qaba. Kuni wanta warri Islaamaa hundi irratti wali galaniidha. Namni isa keessaa bahee Islaama keessaa bahe.â€• (Ad-Duratu fiimaa yajibu Iâ€™itiqaadu- fuula 206)

Ibn Abdulbarr ni jedha: **Namni kaafama morme iimaanaa fi shahaadan akka isaaf hin jirree Muslimoonni irratti wali galanii jiru.** Duâ€™aan booda kaafama mirkaneessu fi jabeessu Qurâ€™aana keessa jiru waliin kana keessa wanta quubsaa fi gahaatu jira. Kanaafu, kana mormuuf sababni hin jiru.â€• (At-Tamhiid 9/116)

Ibn Taymiyaan ni jedha: â€œKaafirota, mushrikootaa fi kanneen biroo irraa gareewwan baayâ€™een duâ€™aan booda deebifamu guutumatti mormu. Deebifamuu ruuhis taâ€™e deebifamu qaamas hin mirkaneessan. Rabbiin oltaâ€™aan dhimma deebifama ruuhi fi qaamaa Kitaaba Isaa keessatti arraba Ergamaa Isaa irratti ibsee jira. Kana irraa wanta tokkotti warra kafaranii fi morman irratti ibsa guutuu deebisee jira.

Ummata kana irraa munaafiqonni jechoota Qurâ€™aanaa fi Sunnah beekkamaa hin mirkaneessine immoo, jechoota bakka isaaniiti jijjiru. â€œKuni deebifama ruuhii akka hubannuuf fakkeenya dhiyeefameedhaâ€• jedhu. Kunniin akka Al-Qaraamixatu Al-Baaxiniyyah dubbiin isaanii dubbii majuusaa fi saabiâ€™ah irraa walitti qabameetiâ€¦Dhugumatti, Muhammad sallallahu aleyh wassallam kana (duâ€™aan booda kaafama) ibsa quubsaa uzrii kutu ibsee jiraâ€¦â€• (Majmuuâ€™al Fataawaa 4/313=gabaabbinnaan)

3-Wanti darbe erga mirkanaaâ€™e, murtii nama kaafama mormee ilaalchisee dubbii beektota garii ni dubbanna:
Kunoo ibn Najiim kufrii nama kaafama mormee mirkaneessa. Akkuma kana Badru Rashiidis ni mirkaneessa.

Dardiir Maalikiyy ni jedha: â€œNamni â€œnamni duâ€™e ruuhin isaa fakkaatama isaatti dabarti ykn nama Rabbiif ajajamu irraa yoo taate kan isa caalutti dabartii ykn yoo kan badii hojjatu irraa taate kan isaa gadiitti ykn isa fakkaatutti dabartiâ€• jedhe, inni kaafira. Sababni isaas, kana keessa kaafama mormutu jira.â€• (Ash-Sharh Al-Sughraa 6/147-148)

Al-Bahuuti ni jedha: â€œKaafama yoo waakkate (kijibsiisee fi morme), kafaree jira. Qurâ€™aana, Sunnah fi wali galtee ummataa waan kijibsiiseef.â€• (Kashaaf Al-Qanaaâ€™i 6/136)

Namni â€œDuâ€™aan booda kaafamni hin jiruâ€• jedhe kafaree jira.

[1] Tafsiiru Muyassar-339
[2] Tafsiir Muyassar-92, Tafsiiru Xabarii-7/279-280
â€œ**Nawaaqidul Iimaani al-qawliyah wal amalayah**â€• fuula 225-229 Abdulaziz bin Muhammad

Date Created
August 4, 2020
Author
admin